

МІНРЕГІОН

ПІДХОДИ ДО РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ НА ЦЕНТРАЛІЗОВАНЕ ОПАЛЕННЯ

**Міністерство регіонального розвитку, будівництва та
житлово-комунального господарства України**

*Матеріали розроблено за участі групи радників
Віце-прем'єр-міністра України, Зубка Г.Г.*

Січень 2017 р.

Регулювання теплопостачання має вирішувати наступні завдання:

- ✓ Надійність та якість постачання тепла
- ✓ Виправданий рівень цін по відношенню до витрат
- ✓ Ефективна операційна діяльність підприємств
- ✓ Фінансова стабільність підприємств
- ✓ Можливість підприємств інвестувати в розвиток та оновлення матеріальної бази

Оптимальна методологія регулювання (та необхідність регулювання в цілому) значної мірою залежить від поточного стану та умов в конкретній країні:

- Технічний та фінансовий стан галузі
- Розвиненість ринку рішень альтернативного (децентралізованого) опалення та доступність таких рішень для споживачів
- Розвиток та стан фінансового ринку для залучення інвестицій, тощо

МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН НА ЦЕНТРАЛІЗОВАНЕ ОПАЛЕННЯ

Тарифоутворення на основі витрат (Cost+ або Rate of Return) складається з двох компонентів:

Регульований дохід

Операційні витрати (ОРЕХ)

Зазвичай прогнозуються підприємством та затверджуються Регулятором та/або муніципалітетами та мають покривати всі операційні витрати (в тому числі вартість робочого капіталу)

Капітальні витрати (доходність активів)

Можуть бути розділені на дві складові з різними підходами до розрахунку та ставками доходності :

Існуючі активи

Нові активи (інвестиції)

Ставка доходності (вартість капіталу)

Ставка доходності (вартість капіталу)

Імплементация в Україні:

- Операційні витрати не покриваються в повній мірі, а деякі взагалі ігноруються (наприклад, фінансування робочого капіталу)
- Складові капітальних витрат зведена до мінімумам – нові інвестиції фактично заблоковані

- Розрахунок бази активів може вестись методами відмінними від бухгалтерського обліку, наприклад, RAB = «Regulatory Assets Base»
- Ставки доходності нових активів (інвестицій) можуть бути вищими для покриття вартості фінансування (наприклад, кредиту)

Відсутність стимулів у підприємств оптимізувати витрати

Методологія не дає підприємствам фінансових стимулів зменшувати витрати, бо це автоматично веде до зменшення доходної частини на таку ж суму.

Асиметрія інформації

Регулятор або муніципалітети не мають повної інформації щодо структури витрат підприємств. Крім того підприємства мають прямий інтерес завищувати витрати для збільшення тарифу.

Визначення ставки доходності (вартість капіталу)

Якщо ставка доходності низька, то підприємства не зможуть здійснювати необхідні інвестиції. Якщо ставка зависока, то підприємства будуть інвестувати більше ніж оптимальний рівень. В обох випадках, це призводить до збільшення тарифу.

Ключовими принципами стимулюючого регулювання є:

- На достатньо довгий період (зазвичай 3-7 років) встановлюється чітка формула за якої визначаються максимальне значення тарифу (price cap)
- Параметри цієї формули визначаються виключно зовнішніми факторами (наприклад, інфляція) на які не можуть значно впливати ні підприємство, ні Регулятор (який фактично тільки проводить розрахунок)
- Різниця між розрахованими витратами та фактичними є прибутком компанії

**У підприємства є
прямий стимул
зменшувати витрати
(збільшувати прибуток)**

Приклади імплементації

Індексація

- Встановлюється базове значення тарифу (можливо на основі історичних витрат), яке індексується за статистичними та/або попередньо встановленими індексами
- Найбільш поширена методологія – «RPI-X», за якою price cap корегується на інфляцію та заздалегідь визначений фактор продуктивності (наприклад, зменшення витрат на 1% кожен рік)

Бенчмаркінг

- Встановлюється єдиний тариф в рамках чітко визначеної групи компаній (розмір підприємства, технологія, тощо)
- Тариф визначається за формулою на основі консолідованих фактичних результатів діяльності підприємств в рамках групи
- Фактично, підприємства конкурують між собою в рамках визначеної групи та зацікавлені в зменшенні витрат

Індексація та бенчмаркінг також можуть застосовуватись для окремих компонентів тарифу

ПОЄДНАННЯ COST+ ТА СТИМУЛЮЮЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ (СХІДНА ЄВРОПА)

Східноєвропейські країни ЄС імплементували елементи стимулюючого регулювання в Cost+

Приклад імплементації – розділити операційні витрати на дві (або більше) категорій, розрахунок яких у тарифі відбувається за різними підходами (наприклад, COST+ та індексація)

Витрати, які в більшій мірі визначаються зовнішнім середовищем

Вартість газу, електроенергії та води,
амортизація (більше 80% OPEX)
Капітальні витрати

COST+ регулювання

OPEX визначається Регулятором постійно (щорічно) на основі фактичних витрат.
RAB підхід до капітальних витрат.

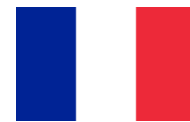
Витрати, на які може впливати підприємство

Витрати на оплату праці, поточний ремонт, матеріали, адміністративні та інші (до 20% OPEX)

Індексація

Регулятор визначає базовий рівень витрат (наприклад, на основі фактичних витрат), який індексується на 5-7 років за чітко визначеною формулою (інфляція, рівень з/п, тощо) та фактор продуктивності (наприклад, 1% на рік)

Більшість країн ЄС з розвиненої економікою відмовилися від регулювання централізованого теплопостачання бо вважають, що галузь на пряму конкурує з децентралізованим опаленням (домові котельні, теплові насоси, тощо) – ТКЕ в цих країнах самі можуть встановлювати будь-який тариф на свій розсуд (суто ринкові механізми встановлення ціни).

Передумовами для цього є:

- Розвиненість ринку рішень з децентралізованого (індивідуального) опалення
- Доступність фінансування таких проектів – заможність населення та низька вартість фінансування (% ставки)

Якщо ТКЕ встановить завищений тариф, то споживачі мають доступні альтернативи (як в технологічному так і в фінансовому плані). В цьому разі ТКЕ дуже швидко можуть втратити дохід та долю ринку (скоріш всього назавжди).

Нагляд за ринком здійснюється антимонопольними установами на загальних умовах

ДОДАТКИ

В рамках COST+ регулювання можуть бути прийняті різні підходи до розрахунку вартості (доходності) старих (існуючих) та нових активів (інвестицій)

Існуючі активи

База для розрахунку (Assets value):

- Може бути відсутня
- На основі бухгалтерського обліку або більш прогресивної методології, наприклад, Regulatory Asset Base (RAB)

Ставка доходності (Rate of return)

- Амортизація
- Фіксована ставка
- Розрахункова ставка (WACC)

Інвестиції

База для розрахунку (Assets value):

- Сума інвестицій затверджена Регулятором або відповідною установою

Ставка доходності (Rate of return)

- Фактична вартість фінансування (наприклад, кредиту)
- Фіксована ставка
- Розрахункова ставка (WACC)

Якщо амортизація включається в операційну складову тарифу, то капітальна складова коригується на цю суму

ВАРТІСТЬ ФІНАНСУВАННЯ РОБОЧОГО КАПІТАЛУ (ПРИКЛАД)

1. Касовий розрив який лягає на ТКЕ розраховується як різниця встановлених графіків платежів
  - Споживачів з ТКЕ за тепло
  - ТКЕ з постачальниками за ключові ресурси (наприклад, газ)
2. В якості ставки береться ставка рефінансування Національного Банку або інша чітко визначена ставка

